

Een sprong in geloof op pinksterdinsdag in een Luxemburgs stadje.

HILBRAND ROZEMA • BEELO ND

Meedansen in de processie

Letzebuergs op een huis in de oude binnenstad van de hoofdstad Luxemburg.

Soms lijkt het leven wel een processie! Drie stappen vooruit, twee achteruit. Alleen geldt dat niet voor de processie van Echternach. Dan is het één stap zijwaarts-links, één stap zijwaarts-rechts.

Zo rustig en saai als het propere, burgerlijke stadje Echternach meestal is – er is niet eens een boekwinkel! – zo bijzonder is de sfeer op pinksterdinsdag. Op derde pinksterdag komen tienduizend deelnemers af op de Springprocessie. In rijen van vijf, met witte zakdoeken tussen de dansers in, vormen ze dan een lange stoet, onderbroken door blaaskapellen. Hoor hun plechtig-vrolijke polka-stampmelodietje één keer en je krijgt het niet meer uit je hoofd. Maar dat vind je dan niet erg. Het eerste misverstand is nu van de baan: niet drie stappen vooruit en twee achteruit. Nee, je maakt een zijwaarts-voorwaartse beweging, die lijkt op hoe je bij schaatsen je gewicht overbrengt van het ene op het andere been. En achteruit? Dat is niet helemaal uit de lucht gegrepen. Soms is er een opstopping in de nauwe straatjes en dan is het pas op de plaats, of een paar stappen achteruit.

Hier ervaren mensen dat het geloof te maken heeft met hun hele leven.

Voor Herminio Ventura (47) spreekt deelname vanzelf. Natuurlijk zal de Portugese verkoper, type kleerkast, meedansen in de processie van Echternach. Precies zoals hij elk jaar doet. Niet dat hij gelovig is, laat staan rooms-katholiek. 'Ik geloof alleen wat ik zie, maar deze traditie hoort gewoon bij ons en onze stad.' Hijzelf ook, al komt hij dan uit Portugal. Luxemburg telt op 510.000 inwoners 80.000 Portugezen. 'Ik heb mijn dochters, 25 en 27, van jongs af gezegd: jullie móeten meedansen. Als wij het de kinderen niet leren, wie houdt de traditie dan in stand?' Dit wonderlijke kerkelijke gebruik staat bepaald niet op uitsterven, integendeel. Via internet raakt de dansprocessie alleen maar bekender. Voor wie zich op de valreep passend wil kleden – zwarte of blauwe (spijker)broek met daarboven iets helderwits – heeft Herminio nog wel een wit overhemd te koop, voor een schappelijke 28 euro. Deze blouse valt nogal ruim. XL. Wel zo prettig. Immers: dansen in het openbaar terwijl er duizenden toekijken, doe je niet elke dag als van-huis-uit-calvinist. In een zijportaal van de kerk is een zakdoek te koop met opdruk. Het logo van Unesco staat erop. De optocht naar de crypte van Willibrord is sinds november 2010 'immaterieel Werelderfgoed'.

voorprijs

De volgende morgen is het zover. Pelgrims in de Eiffel, bijvoorbeeld uit het Duitse Prüm, zijn dan al dagen onderweg. De grens met Duitsland doet er kerkelijk niet veel toe, Willibrord (en Bonifatius) waren grondleggers van de kerk in heel het noordwesten van Europa. Een woordvoerder van het bisdom: 'In de kerk gaat het vaak om theologie, om het hoofd. Dit feest trekt de mensen aan omdat ze dan weer er-

ren dat hun geloof te maken heeft met hun hele leven, het hele lichaam, je hele wezen.' Een stemmige voorprijs rimpelt nu door de roezemoezende menigte. Eerst spreekt Luxemburgs nieuwe aartsbisschop Jean-Claude Hollerich de mensen toe in zijn gemoedelijke Letzebuergs, daarbij omringd door een woud van wit-en-goudbrokaat geklede, gepuntmutste prelaten en enkele Russisch-orthodoxen in het zwart. Er is ook een Bulgaarse pope. Bisschop Frans Wiertz uit Roermond is er en de Utrechtse hulpbisschop Herman Woorts. De zon beschijnt feestelijk de menigte. Brandweerlieden met glimmende helmen dragen een Willibrordbeeld mee. Het wemelt van de fotografen, telelensen in de aanslag – dit is echt een dag om bijzondere plaatjes te schieten.

binnenprijs

Aan de rand van het kerkplein, onder het spanndok Einzelpilger, staan deelnemers die niet bij een dorpsgilde of Willibrordvereniging horen. Zij vormen zelf groepen. Een paar wildvreemde Duitse huisvrouwen maken duidelijk dat ze va-

DRIE KEER WERELDERFGOED

De processie is niet Luxemburgs enige Werelderfgoed; vergeet de kazematten van de hoofdstad niet (prachtig uitzicht, mooie stille stadstuin aan de voet van de rots) en in Clervaux de expositie *The Family of Man* van Edward J. Steigen. Na tien jaar restaureren presenteert de abdij van Clervaux Steigens levenswerk weer in stijl, een internationaal fotodocument in zwart-wit, rond de grote thema's, geboorte en dood, liefde, jeugd en ouderdom, voedsel en eten, religie, geluk en samen-zijn. Neem er de tijd voor. Veel kinderen zullen deze foto's ook waarderen. Bij Steigen draait het om relaties en menselijke waardigheid. In dit zelfde gebouw is een oorlogsmuseum te vinden rond de Slag om de Ardennen, en miniatuurversies van alle 47 kastelen en burchten. Of zijn het er al 48? Dat kan, want de bouwval in Urselt ('Ishpelt', zeggen ze hier) is zojuist lusterrijk hersteld dankzij de diepe zakken van meneer Freddy Lodomez, een regionale bouwmaatschappij. Chateau Urselt is nu een prettig hotel, in trek bij Chinezen, die verzot zijn op 'echte kastelen'.

LUXEMBURG

van Echternach

Zonder de witte zakdoeken gaat het niet tijdens de processie van Echternach.

ker met dit bijltje hebben gehakt. Een van hen zegt: 'Het mooiste vind ik als we aan het eind zo de kerk in dansen, en de crypte in. Boven ons zit dan een priester die ons zegent.' *Wir sind bereit. Es ist so weit!* Het is een sprong in geloof. Een uurtje zal de ommegang duren, al met al. De slag zit er meteen in. Voor me loopt een Duitse jongen met het syndroom van Down. Telkens als de muzikanten inzetten met drie doffe dreunen op de trom, kijkt hij stralend achterom. Voor hem is dit een hoogtepunt in het jaar. Het blijkt voor leken goed te doen, zonder flaters meedansen en onderweg ook nog genieten. Dit is een wel heel vrolijke manier om met je geloof pardoos de straat op te gaan, het uit te dragen, te vieren. De intocht in de kerk is bijzonder. Vervreemdend is dan weer dat velen papiergeld en munten in de crypte gooien. Al zou Willibrord daar wellicht niet van opkijken, je weet niet wat toen zoal de gewoonte was. Maar over het algemeen overheerst een mengeling van ernst, voorpret en binnenpret. Goede combinatie, want het evangelie van de Opstanding is zelf 's werelds grootste Binnenpret. ♦

De kazematten van Luxemburg behoren tot de grootste van Europa, maar zijn nauwelijks gebruikt in tijden van oorlog.

WAAR KOMT DIE DANS VANDAAN?

Regionale kranten meldten in 2015 10.275 'pilger', honderden deelnemers meer dan in 2014. De meesten uit Luxemburg, Duitsland, België en Nederland. In welke traditie staan zij? Een mengsel van heidense gebruiken met christelijke dogma's? Al direct na de dood van de Anglo-keltische zending Willibrord uit Northumbria (in 739) zou er gedanst zijn tot bij zijn graf, onder het abdijskloof. De oudste schriftelijke verwijzing komt uit 1008. De stijl van dansen kan wijzen op Ierse of Keltische herkomst. Zou Willibrord het gebruik zelf meegenomen hebben? Dat zou het mooiste zijn. Te bewijzen is het niet, maar het kan wel. In Ootmarsum streken in de achtste eeuw iro-keltische monniken neer en, toeval of niet, Ootmarsummers dansen met Pasen nu nog hand in hand dwars door de huizen: voordeur in, achterdeur uit.

Anderen zeggen dat de dans een gebed om genezing is van ziekten als Sint Vitusdansen (schimmel in het graan zorgde voor gif in het brood), chorea of epilepsie. In de achttiende eeuw schaamde de kerk zich voor volksgebruiken. Later omhelste de kerk de processie weer, als het maar niet te dol werd. Tot diep in de negentiende eeuw was het in grote delen van Europa geen vetpot. Armoede, plagen en honger dreeven de mensen heel vaak tot gebedsdagen en processies om zo Gods hulp af te smeken. De parochianen van Waxweiler deden een speciale gelofte, en zij tillen daarom nu nog elk jaar hun benen extra hoog op bij het dansen.

Een legende verhaalt van de vooilspelende schelm Veith die, al op het schavot, het gapende volk zo opzweepend voorspeelt dat het hem al dansend vergeet, waardoor hij ontsnapt. Een afbeelding van Veith is te zien naast het Rathaus.

service / informatie

- FACEBOOK: VISITLUXEMBOURG
- TWITTER: LUXEMBOURGINFO
- INTERNET: VISITLUXEMBOURG.COM